2022.M23T

2022L005G1IL

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2022

Tíreolaíocht

Cuid a hAon agus Freagarleabhar

Gnáthleibhéal

Dé hAoine 10 Meitheamh   Maidin 9:30 - 12:20

300 marc

Scrúduimhir

Lá agus Mí do Bhreithe Scríobh 3 Feabhra mar 0302, mar shampla

Stampa an Ionaid

Rinneadh coigeartuithe ar scrúdpháipéir 2022 d'fhonn aon chur isteach ar an bhfoghlaim a tharla de bharr COVID-19 a chúiteamh. D'fhéadfadh sé nach bhfuil an struchtúr agus an leagan amach céanna ar an scrúdpháipéar seo is a bhí ar scrúdpháipéir i mblianta eile roimhe nó ina dhiaidh seo.

Treoracha

Scríobh do Scrúduimhir agus Lá agus Mí do Bhreithe sna boscaí ar an gclúdach tosaigh.

Scríobh do chuid freagraí ar gach cuid den scrúdú sa fhreagarleabhar seo. Déanfar an freagarleabhar seo a scanadh agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Is féidir nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Is ceadmhach duit úsáid a bhaint as peann luaidhe i gcás sceitsí, graf agus léaráidí amháin.

Tá dhá chuid sa scrúdú seo. Tá ceisteanna **CHUID A DÓ** ar fáil i gceistpháipéar ar leith ach ní mór do chuid freagraí a scríobh sa fhreagarleabhar seo.

CUID A hAON Ceisteanna Gearrfhreagra **100 marc**

Tabhair faoi **DHEICH** gceist ar bith.

Tá na ceisteanna go léir ar cómharc.

CUID A DÓ Ceisteanna Struchtúrtha **200 marc**

Ní mór duit tabhairt faoi **DHÁ** cheist. Ní mór gach ceist a roghnú as roinn éagsúil.

- Roinn 1: **Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach** (Ceist 1-3)
- Roinn 2: **Tíreolaíocht Réigiúnach** (Ceist 4-6)
- Roinn 3: **Toghaonaid** (Ceist 7-12)

Tá na ceisteanna go léir ar cómharc.

CUID A hAON – CEISTEANNA GEARRFHREAGRA – 100 MARC

Tabhair faoi **DHEICH** gceist ar bith.

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SNA SPÁSANNA ATÁ ANN DÓIBH

1. Creathanna Talún

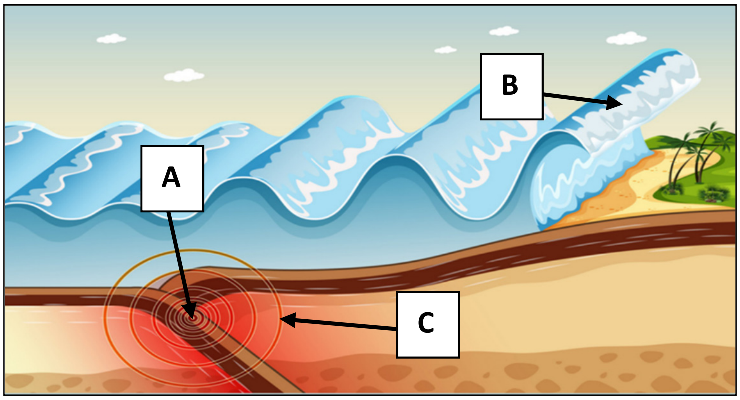

Curtha in oiriúint ó www.vectorstock.com

Scrúdaigh an léaráid thuas ina dtaispeántar crith talún agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

(i) Meaitseáil gach ceann de na litreacha **A**, **B** agus **C** leis an téarma sa tábla thíos is fearr a mheaitseálann í.

Téarma	Litir
Tonnta Turrainge	
Tsunami	
Fócas	

(ii) Cuir tic (✓) sa bhosca ceart chun a chur in iúl cé acu fíor nó bréagach atá an ráiteas seo a leanas.

Is gléas é an baraiméadar a mbaintear úsáid as chun creathanna talún a thomhas.

Fíor ☐ Bréagach ☐

(iii) Cuir tic (✓) sa bhosca ceart chun a chur in iúl cé acu fíor nó bréagach atá an ráiteas seo a leanas.

Baintear úsáid as scála Richter chun méid (neart) creatha talún a thaispeáint.

Fíor ☐ Bréagach ☐

[10m]

2. Tírghnéithe agus Próisis Cósta agus Abhann

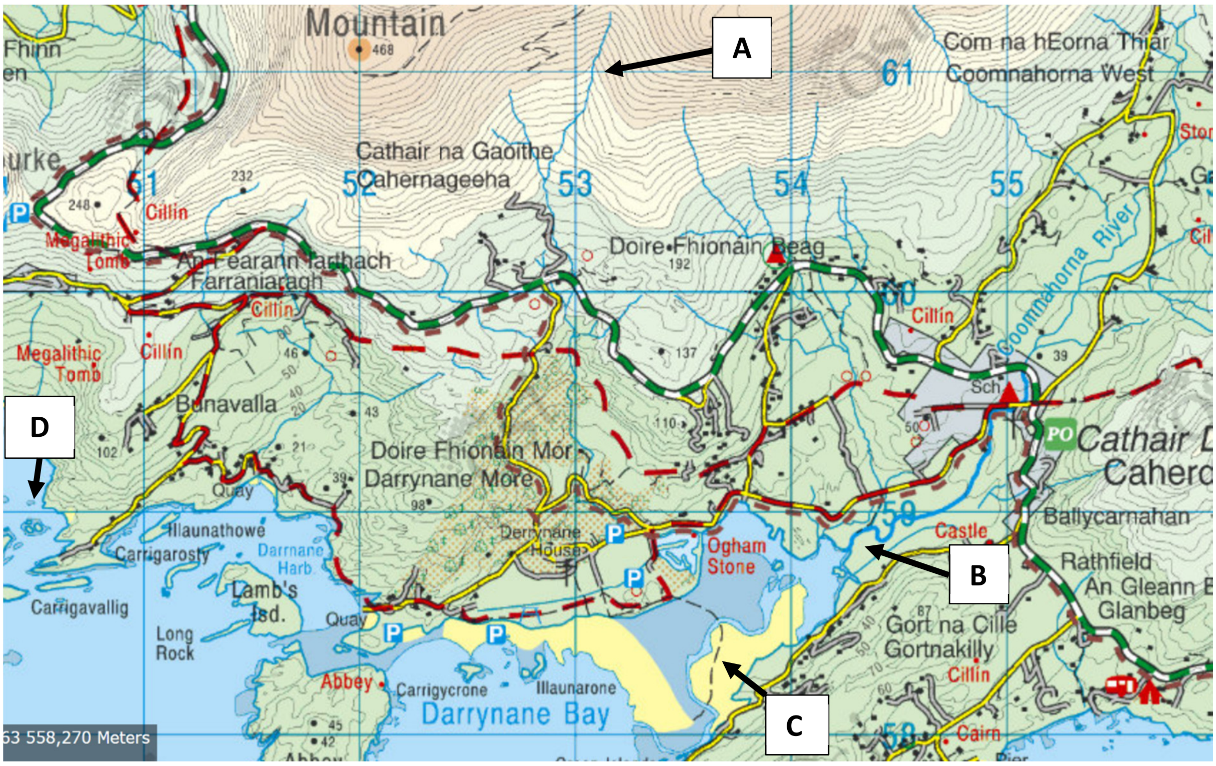

Curtha in oiriúint ó www.scoilnet.ie

Scrúdaigh an sliocht as léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis thuas. Freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas chun an tábla thíos a chomhlánú. Tá cuid den tábla comhlánaithe cheana duit.

(i) Meaitseáil gach ceann de na lipéid **A**, **B**, **C** agus **D** atá ar an sliocht as an léarscáil thuas leis an tírghné sa tábla thíos is fearr a mheaitseálann é.

(ii) Cuir tic sa bhosca ceart chun a chur in iúl cé acu próisis chreimthe **nó** próisis sil-leagain a fhoirmíonn gach ceann de na tírghnéithe a luaitear sa tábla.

C.2 (i)	**Tírghné**	**C.2 (ii)**	
Litir		**Creimeadh (✓)**	**Sil-leagan (✓)**
	V-ghleann	✓	
	Trá		
	Tuilemhá		✓
D	Stáca mara		

[10m]

3. **Próisis Fhisiceacha**

Scríobh an litir cheart sa tábla thíos i ngach cás chun gach ceann de na **gnéithe** thíos a mheaitseáil leis an **bpróiseas** is mó a luaitear lena fhoirmiú.

Litir	Gné
A	Pábháil aolchloiche
B	Screathan
C	U-ghleann
D	Droimnín
E	Gob gainimh

Próiseas	Litir
Sil-leagan cósta	
Sil-leagan oighreach	
Creimeadh oighreach	
Gníomhaíocht reo is coscartha	
Síonchaitheamh ceimiceach	

[10m]

4. **Réigiúin**

Scríobh an litir cheart sa tábla thíos chun **an cineál réigiúin** a mheaitseáil leis an **sampla de réigiún** is fearr a mheaitseálann é.

Litir	Cineál réigiúin
A	Croí-réigiún in Éirinn
B	Réigiún imeallach san Iodáil
C	Réigiún cultúrtha sa Spáinn
D	Réigiún fisiceach in Éirinn
E	Réigiún riaracháin sa Fhrainc

Sampla de réigiún	Litir
Boirinn	
Mórcheantar Bhaile Átha Cliath	
Mezzogiorno	
Tír na mBascach	
Nord Département	

[10m]

5. **Léirmhíniú Satailíte**

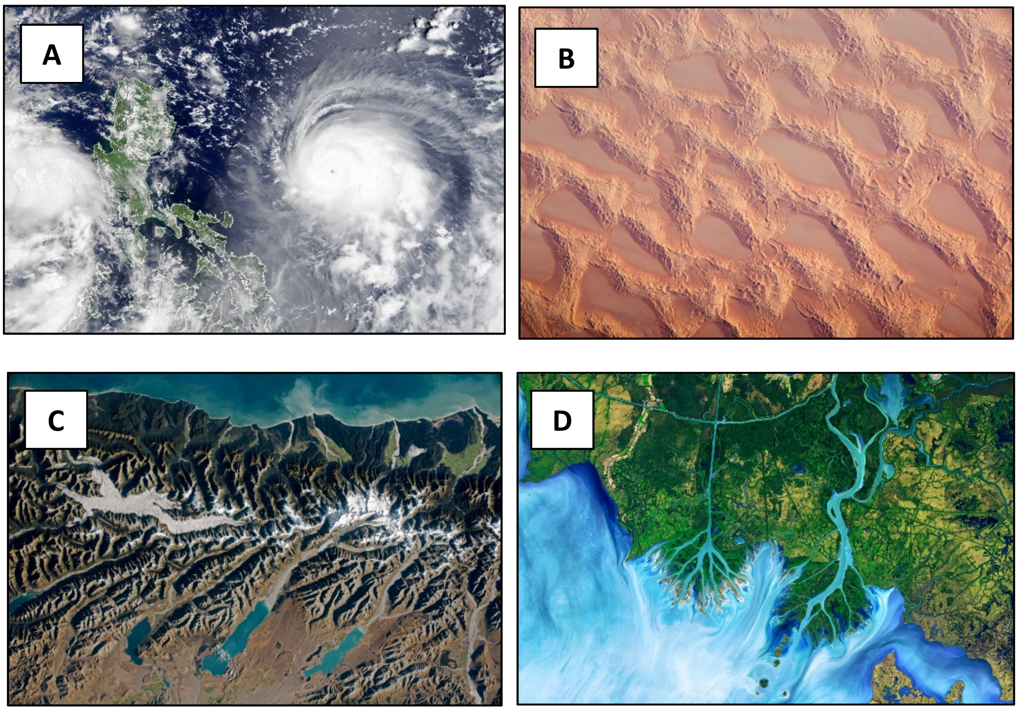

Curtha in oiriúint ó www.earthobservatory.nasa.gov

Scrúdaigh na híomhánna satailíte thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Meaitseáil gach ceann de na híomhánna **A**, **B**, **C** agus **D** leis an gcur síos sa tábla thíos is fearr a mheaitseálann í.

Cur síos	Litir
Dumhcha i nGaineamhlach an tSahára, an Libia	
Deilt Abhainn an Mississippi, SAM	
Sliabhraon na nAlp Theas, An Nua-Shéalainn	
Tíofún Chanthu, Na hOileáin Filipíneacha	

(ii) Cuir tic (✓) sa bhosca ceart chun a chur in iúl cé acu fíor nó bréagach atá an ráiteas seo a leanas:

Foirmítear deilt abhann ag foinse abhann.

Fíor ☐ Bréagach ☐

[10m]

6. Gníomhaíocht Gheilleagrach

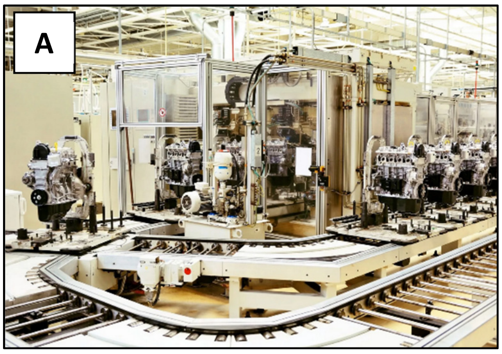

www.enterpriseinsights.com

www.irishtimes.com

www.thetimes.co.uk

www.rte.ie

Scrúdaigh na fótagraif thuas ina dtaispeántar samplaí de ghníomhaíochtaí geilleagracha éagsúla agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

(i) Meaitseáil gach ceann de na fótagraif **A**, **B**, **C** agus **D** leis an ngníomhaíocht gheilleagrach sa tábla thíos is fearr a mheaitseálann é.

Gníomhaíocht Gheilleagrach	Litir
Iascaireacht	
Déantúsaíocht	
Iompar	
Talmhaíocht	

(ii) Cén fótagraf ina dtaispeántar sampla de ghníomhaíocht gheilleagrach threasach?

[10m]

7. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Ainmnigh an ghné a thaispeántar ag gach ceann de na tagairtí eangaí seo a leanas:

S 143 268:
S 242 205:
S 218 239:

(ii) Sa bhosca thíos, tarraing siombail léarscáile na Suirbhéireachta Ordanáis do láithreán picnicí.

(iii) Tabhair tagairt eangaí sé fhigiúr do stáisiún na dtraenacha i gCluain Meala.

[10m]

8. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cén limistéar de léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis ina bhfuil Cnoc Fada (*Long Hill*) agus Leacht na Francaí (*Lachtnafrankee*)?
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

Thoir Thuaidh ☐

Thoir Theas ☐

(ii) Cén fad atá i mbóthar N24 ón áit a dtagann sé isteach sa léarscáil ag S 140 247 go dtí an chéad timpeallán ag S 176 228.
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

4.3 ciliméadar ☐

2.8 ciliméadar ☐

[10m]

9. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Chluain Meala a ghabhann leis an bpáipéar seo.
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart i ngach cás chun a chur in iúl cé acu fíor nó bréagach atá gach ceann de na ráitis seo a leanas:

(i) Tá droichead suite sa chúlra ar dheis san aerfótagraf.

Fíor ☐ Bréagach ☐

(ii) Tá raon reatha i lár an chúlra san aerfótagraf.

Fíor ☐ Bréagach ☐

(iii) Níl aon charrchlóis sa talamh láir san aerfótagraf.

Fíor ☐ Bréagach ☐

(iv) Tá séipéal suite sa tulra ar dheis san aerfótagraf.

Fíor ☐ Bréagach ☐

(v) Is aerfótagraf ingearach é an t-aerfótagraf seo.

Fíor ☐ Bréagach ☐

[10m]

10. Cairteacha Aimsire

(i) Scríobh an litir cheart i ngach cás sa tábla thíos chun an tsiombail sna cairteacha aimsire a mheaitseáil leis an ngné aimsire is fearr a mheaitseálann í.

Litir	Siombail
A	L
B	
C	
D	H

Gné Aimsire	Litir
Fronta fuar	
Córas ardbhrú	
Córas lagbhrú	
Fronta te	

(ii) Cén t-ainm eile a thugtar ar chóras lagbhrú?

Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

Lagrach ☐

Frithchioclón ☐

[10m]

11. Staitisticí Trádála

Comhpháirtithe Easpórtála na hÉireann in 2017, 2018 agus 2019

	Céatadán Easpórtálacha as Éirinn		
Tír	**2017**	**2018**	**2019**
Stáit Aontaithe Mheiriceá	27	28	31
An Ríocht Aontaithe	12	11	10
An Bheilg	11	13	10
An Ghearmáin	8	7	9
An Ísiltír	5	5	6
An tSín	4	3	5
An Eilvéis	5	5	4
Eile	28	28	25

Curtha in oiriúint ó POS

Scrúdaigh an tábla thuas, ina dtaispeántar sciar céatadánach na n-easpórtálacha a ghlac comhpháirtithe easpórtála na hÉireann in 2017, 2018 agus 2019, agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

(i) Cén céatadán de na heaspórtálacha as Éirinn a seoladh go dtí an Bheilg in 2018?

(ii) Cén tír a ghlac 9% de na heaspórtálacha as Éirinn in 2019?

(iii) Ríomh an difríocht idir céatadán na n-easpórtálacha as Éirinn a ghlac Stáit Aontaithe Mheiriceá in 2017 agus in 2019.

(iv) Ainmnigh tír **amháin** atá liostaithe thuas a ghlac céatadán níos lú de na heaspórtálacha as Éirinn in 2019 ná mar a ghlac sí in 2017.

(v) Ainmnigh táirge **amháin** a easpórtáiltear as Éirinn.

[10m]

12. Staitisticí Daonra

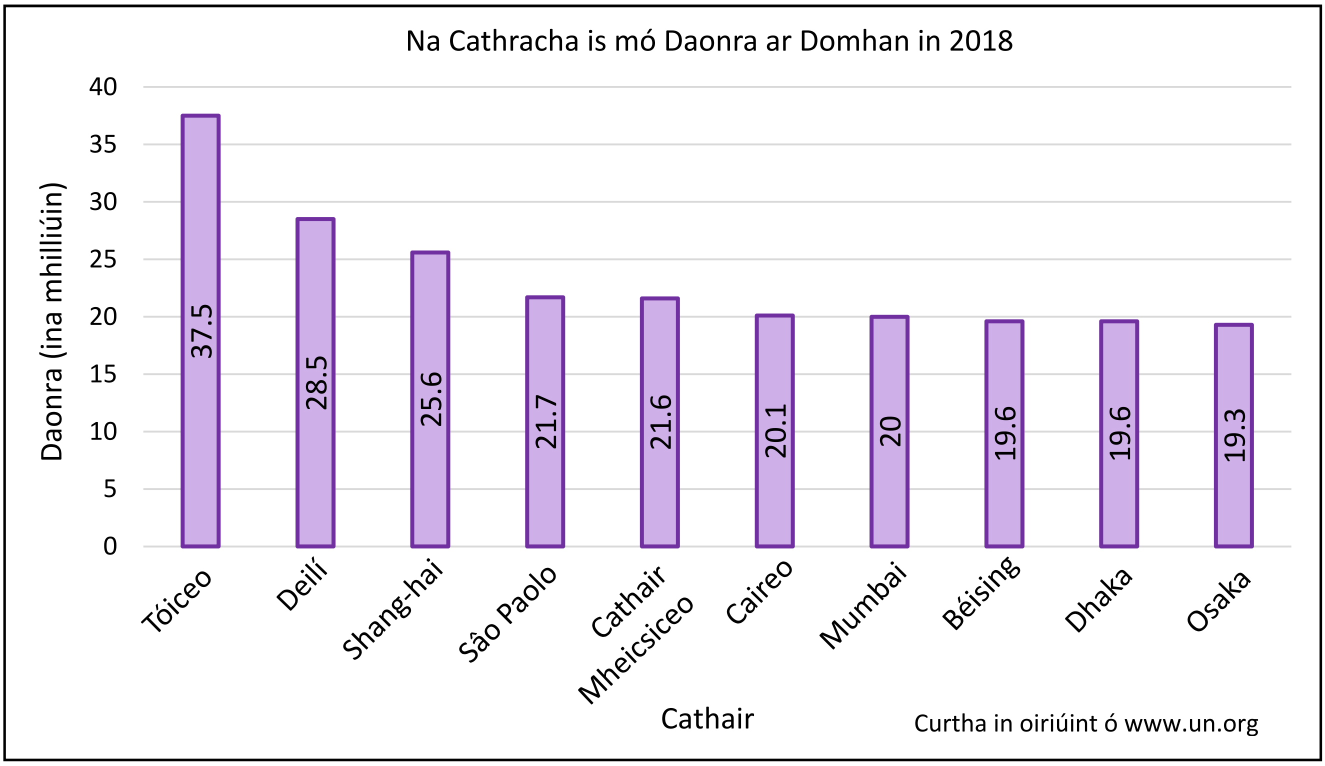

Scrúdaigh an bharrachairt thuas ina léirítear an daonra, ina mhilliúin, a bhí sna cathracha is mó daonra ar domhan in 2018 agus freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas.

(i) Cén daonra, ina mhilliúin, a bhí in Sâo Paulo in 2018?

(ii) Cén chathair ina raibh an daonra ba mhó in 2018?

(iii) Cén **dá** chathair ina raibh an daonra céanna in 2018?

1.
2.

(iv) An limistéir uirbeacha **nó** limistéir tuaithe iad cathracha?
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

Limistéir Uirbeacha ☐

Limistéir Tuaithe ☐

[10m]

Freagarleabhar do CHUID A DÓ

Treoracha

Tá ceisteanna **CHUID A DÓ** ar fáil i gceistpháipéar ar leith.

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua. Scríobh uimhir na ceiste sa bhosca ar bharr gach leathanaigh. Bain úsáid as an gcolún ar chlé chun gach cuid a lipéadú, mar a thaispeántar thíos.

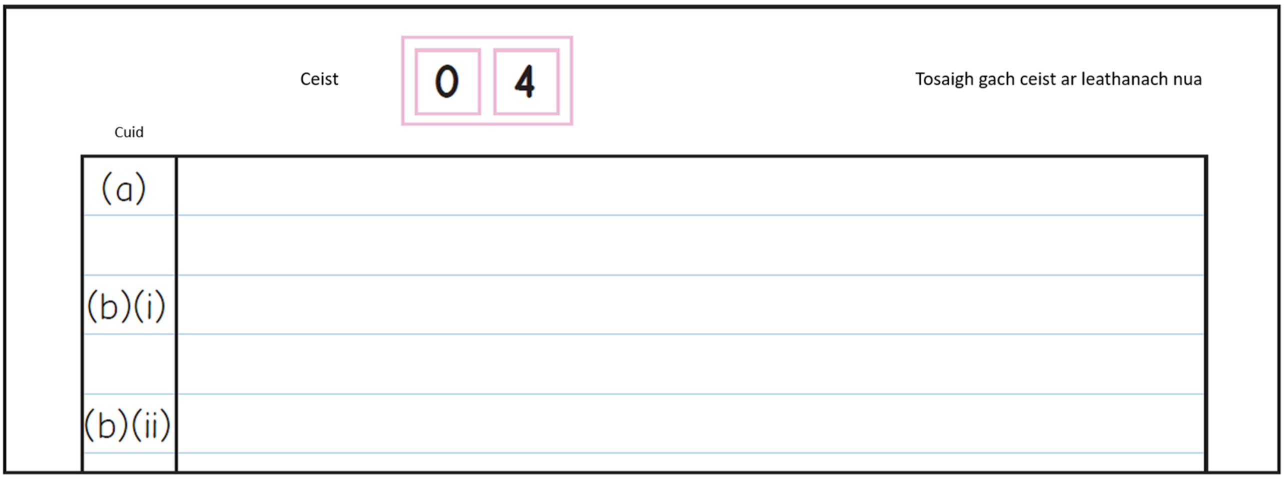

Tá ceithre leathanach de ghrafpháipéar ar fáil i gcúl an fhreagarleabhair seo. Ar na leathanaigh ghrafpháipéir, tá an bosca le haghaidh uimhir na ceiste ag bun an leathanaigh.

Ní gá duit na leathanaigh ar fad sa fhreagarleabhar seo a úsáid. Mura mbíonn dóthain spáis agat sa fhreagarleabhar seo, is féidir leat breis páipéir nó grafpháipéir a iarraidh ar an bhfeitheoir.

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Is ceadmhach duit peann luaidhe a úsáid i gcás sceitsí, graf agus léaráidí amháin.

Ceist

Ceist

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt
D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdaraithe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Gnáthleibhéal

Tíreolaíocht Cuid a hAon agus Freagarleabhar

Dé hAoine 10 Meitheamh

Maidin 9:30 - 12:20